

جنگ نرم چیست ؟

امروزه جنگ ها شکل های مختلفی به خود گرفته اند از جمله جنگ نرم که شامل اقدامات روانی و تبلیغاتی می شود که هدف آن جامعه یا گروه خاصی است و عمده تفاوت آن با جنگ سخت عدم استفاده از سلاح های نظامی می باشد زیرا در جنگ نرم از سلاح های تبلیغاتی استفاده می شود. به تعبیر دیگر جنگ نرم استفاده دقیق و طراحی شده از تبلیغات و ابزارهای مربوط به آن است، به منظور تاثیر گذاری بر عقاید ، فرهنگ ، سیاست ، احساسات ، تمایلات ، رفتار و مختصات فکری دشمن با توسل به شیوه هایی که موجب پیشرفت مقاصد امنیت ملی می شود است.

جنگ ها تا سال ۱۹۴۵ میلادی غالباً جنگ سخت بود. بعد از آن با توجه به دو قطبی شدن جهان به بلوک شرق و بلوک غرب، دوره ای جدید از رقابت ها میان آمریکا و شوروی سابق آغاز شد که به **جنگ سرد** مشهور شد. جنگ سرد ترکیبی از **جنگ سخت** و **جنگ نرم** بود که طی آن دو ابر قدرت در عین تهدیدهای سخت از رویارویی مستقیم با یکدیگر پرهیز می کردند.

با فروپاشی شوروی سابق در سال ۱۹۹۱ میلادی و پایان یافتن جنگ سرد کارشناسان جنگ در ایالات متحده با استفاده از تجارب دو جنگ جهانی و دوران جنگ سرد دریافتند که می شود با هزینه کمتر و بدون دخالت مستقیم در سایر کشورها به اهداف سیاسی، اقتصادی و... دست یافت که در ادبیات سیاسی جهان به جنگ نرم شهرت یافت.

در واقع جنگ های نرم مسئله ای تازه ای نبوده و از سابقه ای تاریخی برخوردار است. به این صورت که در ابتدا چهره ای ساده ای داشته مثلا شایعه پراکنی و دروغ پردازی اما با گذشت زمان و تحولات و پیچیدگی های روز افزون اجتماعی، این رویکرد نیز پیشرفت نموده و از پیچیدگی های بیشتری برخوردار شده است.

تعریف جنگ نرم

تعریف جنگ نرم **Soft Warfare** در جبهه مقابل جنگ سخت **Warfare Hard** است و تعریف یکسانی که مورد پذیرش همگان باشد ندارد.

جان کالینز تنورسین دانشگاه ملی جنگ آمریکا جنگ نرم اینگونه تعریف کرده است: **استفاده طراحی شده از تبلیغات و ابزارهای مربوط به آن، برای نفوذ در مختصات فکری دشمن با توسل به شیوه‌هایی که موجب پیشرفت مقاصد امنیت ملی مجری می‌شود.**

تعریف جنگ نرم در آیین رزمی ارتش ایالات متحده آمریکا: **جنگ نرم، استفاده دقیق و طراحی شده از تبلیغات و دیگر اعمالی است که منظور اصلی آن تاثیرگذاری بر عقاید، احساسات، تمایلات و رفتار دشمن، گروه بی طرف و یا گروه‌های دوست است به نحوی که برای برآوردن مقاصد و اهداف ملی پشتیبان باشد.**

بنابراین جنگ نرم را می‌توان اینگونه تعریف کرد که اقدامات نرم روانی و تبلیغاتی رسانه‌ها که جامعه هدف را بدون درگیری و استفاده از زور به شکست وا می‌دارد

به عبارت دیگر جنگ نرم مترادف اصطلاحات بسیاری در علوم سیاسی و نظامی می‌باشد. در علوم نظامی از واژه‌هایی مانند جنگ روانی یا عملیات روانی استفاده می‌شود و در علوم سیاسی می‌توان به واژه‌هایی چون براندازی نرم، تهدید نرم، انقلاب مخملین و اخیراً به واژه انقلاب رنگین اشاره کرد. در تمامی اصطلاحات بالا هدف مشترک تحمیل اراده گروهی بر گروه دیگر با استفاده از راه‌های غیر نظامی است.

دلیل‌های استفاده از جنگ نرم چیست؟

جوزف نای نظریه پرداز مشهور آمریکایی مقاله‌ای تحت عنوان **قدرت نرم** **power Soft** در فصلنامه آمریکایی **foreign policy** در سال ۱۹۹۰ انتشار داده که دیدگاه جدیدی را به مخاطبان ارائه کرد که براساس آن ایالات متحده به جای آن که از طریق بکارگیری آنچه که قدرت سخت می‌نامند به انجام کودتای نظامی در کشورهای رقیب اقدام کند تلاش خود را بر ایجاد تغییرات در کشورهای هدف از طریق تأثیرگذاری بر نخبگان جامعه متمرکز می‌کند.

در این مقاله نویسنده دیدگاه خود را درباره ایجاد تغییرات از طریق به کارگیری دیپلماسی عمومی در کنار بکارگیری قدرت نرم در میان نخبگان جامعه هدف مطرح کرده. بعدها نظرات او تکمیل تر شد و به عنوان دستورالعمل سیاست خارجی آمریکا تحت عنوان بکارگیری **قدرت هوشمند** **Smart power** به مورد اجرا گذارده شد.

جنگ نرم امروزه یکی از کارآمدترین و کم هزینه ترین و درعین حال خطرناک ترین انواع جنگ علیه امنیت ملی یک کشور است چون می‌توان با کمترین هزینه به اهداف مورد نظر دست پیدا کرد.

بعضی از اهداف استفاده از جنگ نرم:

- تسلط بر مناطق ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی
- کنترل شریان انتقال انرژی و جلوگیری از تسلیحاتی شدن آن
- حذف و یا مهار نظام های مخالف در برابر نظام تحمیل کننده جنگ نرم
- ممانعت از ایجاد اتحادیه های نظامی و امنیتی در جامعه هدف
- همسو کردن کشورهای هدف با سیاست های کشور تحمیل کننده جنگ نرم
- فرصت سازی اقتصادی برای کشور تحمیل کننده جنگ نرم
- مهار بیداری فکری جامعه هدف

مهم ترین اهداف جنگ نرم

- ۱- تضعیف فرهنگی یک جامعه در جهت تأثیرگذاری شدید بر افکار عمومی مورد هدف با ابزار خبر و اطلاع رسانی هدفمند و کنترل شده.
- ۲- تضعیف سیاسی کشور مورد نظر به منظور ناکارآمد جلوه دادن نظام مورد هدف و تخریب و سیاه نمایی ارکان آن نظام.
- ۳- ایجاد رعب و وحشت در مواردی همچون فقر جنگ یا قدرت خارجی سرکوبگر.
- ۴- اختلاف افکنی در میان مردم و برانگیختن اختلاف میان مقام های نظامی و سیاسی کشور.
- ۵- ارائه روحیه یاس و ناامیدی در اجتماع به جای نشاط اجتماعی و احساس بالندگی از پیشرفت های کشور.
- ۶- بی تفاوت کردن نسل جوان به مسائل مهم کشور.
- ۷- کاهش روحیه و کارایی در میان نظامیان و ایجاد اختلاف میان شاخه های مختلف نظامی و امنیتی.
- ۸- ایجاد اختلاف در سامانه های کنترلی و ارتباطی کشور هدف.
- ۹- تبلیغات سیاه به وسیله شایعه پراکنی و جوسازی از راه پخش شب نامه ها و...
- ۱۰- تقویت نارضایتی های ملت به دلیل مسائل مذهبی، قومی، سیاسی و اجتماعی.
- ۱۱- تلاش برای بحرانی و حاد نشان دادن اوضاع کشور از راه ارائه اخبار نادرست و نیز تحلیل های نادرست و اغراق آمیز.

مقابله با جنگ نرم

در این میان چه کار کنیم تا بتوانیم با بهره گیری از ساز و کارهای مختلف از اعمال تهدیدات نرم پیشگیری کنیم؟
مقابله با جنگ نرم، نخست نیاز داریم تا ویژگی‌های این نوع جنگ را آنالیز کرده و خوب بشناسیم و بدانیم که جنگ نرم با جنگ سخت، چه تفاوت‌هایی دارد. آنچه در جنگ سخت مورد هدف قرار می‌گیرد، جان انسان‌ها، تجهیزات، امکانات است که معمولاً در این مواقع با استفاده از همین مسائلی که مورد هدف قرار گرفته است، افکار عمومی علیه دشمن فعال می‌شود، در حالی که در جنگ نرم آن چه هدف قرار می‌گیرد، افکار عمومی است.

هر ملتی و کشوری دارای منابع قدرت نرم است که شناسایی و تقویت و سازماندهی آن‌ها می‌تواند براساس یک طرح جامع تبدیل به یک فرصت و هجوم به دشمنان طراح جنگ نرم شود. به عنوان مثال، منابع قدرت نرم در ایران را می‌توانیم **ایدئولوژی اسلامی، قدرت نفوذ رهبری، حماسه آفرینی‌ها و درجه بالای وفاداری ملت به حکومت** برشمریم.

نتیجه گیری

باید بدانیم که قدرت نرم بنیاد و زیرساخت اصلی امنیت همه جانبه ی یک نظام سیاسی است و فرهنگی نمودن امنیت جهانی در این چارچوب به عنوان شکل و ماهیت جدید امنیتی قابل توجیه است. در این نگرش، راهبرد دستیابی به امنیت؛ قدرت نرم و تاثیر هنجاری بر دیگران است و جنگ نرم به عنوان منبع و کانون اصلی تهدید در محیط امنیتی جدید به شمار می‌آید. با نگاهی به نظریه های مختلف و بررسی چپستی، ویژگی و ابعاد گوناگون جنگ نرم می‌توان گفت که جنگ نرم پدیده ای است که جنبه های مختلف حیات انسان را در عصر حاضر تحت تاثیر قرار داده است.

جهانی شدن فرایندی طبیعی با هدف وحدت بخشیدن به جوامع انسانی است ولی با رویکرد جنگ نرم گروه دیگر این پدیده را فرایندی می‌دانند که در پی حاکم نمودن الگوهای رفتاری خاص ازسوی بازیگران و قدرت‌ها با اهداف مشخص مدیریت می‌شود.